

20 043

Parlementaire Vergadering van de Raad van Europa

BW/ Nr. 136

VERSLAG VAN DE ZITTING 2023 (DERDE DEEL)

Vastgesteld 10 juli 2023

1. Inleiding

Van 19 tot en met 23 juni 2023 namen zes leden van de Staten-Generaal deel aan de derde deelsessie van de Parlementaire Assemblee van de Raad van Europa (PACE) in Straatsburg. De delegatie bestond uit **Caspar van den Berg** (VVD, delegatieleider), **Ria Oomen-Ruijten** (CDA), **Tiny Kox** (SP, PACE-president), **Margreet de Boer** (GroenLinks) en **Bob van Pareren** (Fractie-Nanninga) allen Eerste Kamerleden en het Tweede Kamerlid **Pieter Omtzigt** (Lid Omtzigt). Tijdens deze zitting werd gesproken over de politieke gevolgen van de Russische agressie tegen Oekraïne, de deelname van atleten uit Rusland en Belarus aan de Olympische Spelen en Paralympics van 2024 in Parijs, het garanderen van vrije en veilige toegang tot de Lachin-corridor en de recente politieke ontwikkelingen in Polen. Andere onderwerpen waren de aanpak van de specifieke uitdagingen waarmee Wit-Russen in ballingschap worden geconfronteerd en de begrotingen en prioriteiten van de Raad van Europa voor de periode 2024–2027. Verder is de Assemblee onder meer toegeproken door de president van Slovenië en de Letse Minister van Buitenlandse Zaken. De delegatie sprak en marge van de sessie met de Permanent Vertegenwoordiger van Nederland bij de Raad van Europa, mevrouw Gonggrijp.

2. Nederlandse interventies in plenaire debatten

Bij de opening van de zomersessie op 19 juni riep PACE-president Tiny Kox de lidstaten op om na de aanneming van de Verklaring van Reykjavik de daad bij het woord te voegen, ook in financieel opzicht. «We moeten bespreken hoe de besluiten van de top de komende jaren het best kunnen worden uitgevoerd. De verklaring biedt een duidelijke routekaart om Oekraïne te helpen beschermen en weer op te bouwen, het op regels gebaseerde Europese multilateralisme te herstellen, de democratie te versterken en de Raad van Europa in staat te stellen garant te blijven staan voor de rechtsstaat, de mensenrechten en de democratie op het hele continent,» zei Kox. Ook de Letse Minister van Buitenlandse Zaken,

Edgars Rinkēvičs, verwees in zijn toespraak naar de uitkomsten van de top en benadrukte het belang van het op te richten schaderegister voor Oekraïne in Den Haag. Hij riep alle Raad van Europa lidstaten en daarbuiten op dit initiatief te steunen. Bij het debat over de begroting en prioriteiten van de Raad van Europa op 21 juni stond ook de opvolging van de Reykjavik-verklaring centraal, waaronder de focus op het gevolg geven aan de uitspraken van het Europese Hof van de Mensenrechten en aan initiatieven om democratie te beschermen en te versterken. In het door de Assemblee aangenomen advies staat dat, om de resultaten van de top te realiseren, de middelen van de Raad van Europa moeten worden verhoogd boven het nulgroeipectief voor reële groei.

Op dinsdag 20 juni bij aanvang van de plenaire vergadering over de uitdagingen voor Wit-Russen in ballingschap werden de leden toegezongen door het Volny Chor uit Belarus dat met hun optredens aandacht vraagt voor het stoppen van geweld en terugkeer naar gerechtigheid in hun land. PACE-president Tiny Kox verwelkomde het koor. «Ondanks alle moeilijkheden waarmee deze musici zijn geconfronteerd, zijn ze vandaag hier bij ons, en daar zijn we dankbaar voor. Ik kijk er echt naar uit om hun optreden te zien, en mag ik eindigen met te zeggen dat ik echt hoop dat jullie zo snel mogelijk ook kunnen optreden in jullie eigen land, in Belarus, waar jullie thuishoren,» sprak hij. De voorzitter van de Duitse delegatie op wiens initiatief het koor optrad, de heer Schwabe sprak over de moed van leden van het Volny Chor. «De leden riskeren vervolging en onderdrukking, en sommigen van hen leven in ballingschap. Toch zingen ze voor vrijheid. Ze zijn een geweldig voorbeeld van gewone burgers van Belarus die vechten voor democratie, mensenrechten en de rechtsstaat, de waarden die centraal staan in de Raad van Europa,» zei hij. Oppositieleider Sviatlana Tsikhanouskaya, aanwezig bij het debat, merkte op dat het koor veel voor haar betekent temeer omdat een van de liederen is geschreven door haar man, Sergei, die sinds 2020 in gevangenschap zit. «Het regime kan mensen gevangen zetten, maar het kan niet de wil van mensen tot vrijheid, hun dromen en hun creativiteit gevangen zetten. Het regime bestrijdt schrijvers, kunstenaars en scheppers omdat het bang voor hen is. Maar de kracht van kunst vernietigt de dictatuur meer dan wapens,» sprak ze. De Assemblee nam de resolutie *Addressing the specific challenges faced by the Belarusians in exile* aan met praktische aanbevelingen om legale binnenkomst en verblijf buiten Belarus en reizen in de EU gemakkelijker te maken voor ballingen en hun families, hen te beschermen tegen represailles, toegang te geven tot hun bankrekeningen en bedrijven te laten runnen.

Op 22 juni sprak de Assemblee over het rapport over de Russische agressie in Oekraïne en een rapport over de deelname van Russische en Wit-Russische atleten aan de Olympische Spelen en Paralympics van 2024 in Parijs. Namens de *Alliantie van Liberalen en Democraten voor Europa* (ALDE) veroordeelde Caspar van den Berg de aanval van de Russische Federatie op Oekraïne, met medeplichtigheid van het regime van Belarus waarbij duizenden burgers zijn gedood, tienduizenden Oekraïense militairen gesneuveld en meer dan 14 miljoen Oekraïners gedwongen hun land moesten ontvluchten. «Behalve de politiek kunnen ook maatschappelijke instellingen, waaronder het IOC en zijn samenstellende sportorganen, niet wegstappen bij een dergelijke fundamentele aanval op de kernwaarden die ten grondslag liggen aan onze samenlevingen. In plaats daarvan moeten zij het gewicht van hun morele autoriteit en bekendheid in het publieke bewustzijn brengen en niet toestaan dat de Russische Federatie en Belarus vertegenwoordigd zijn bij deze Spelen zolang de oorlog voortduurt,» aldus Van den berg.

Tijdens het urgentiedebat op 21 juni over de recente politieke ontwikkelingen in Polen opende Pieter Omtzigt als co-rapporteur van het monitoringrapport over Polen dit debat. Omtzigt zei dat Polen het eerste EU-lid was waarvoor de Assemblee een monitoringprocedure heeft geopend vanwege de zorgen over het functioneren van de democratie en de rechtstaat. «Het debat vandaag is aangevraagd omdat we zeer bezorgd zijn over de recente ontwikkelingen in Polen die het democratische karakter van de verkiezingen kunnen beïnvloeden,» zie Omtzigt. Als eerste noemde hij de mogelijkheid van een rechterlijke uitspraak over de uitslag van de Poolse verkiezingen. «Het is cruciaal dat na de verkiezingen in een democratisch land de deelnemers en het publiek het proces en dus de verkiezingsuitslag accepteren. Als deze rechtbankkwesitie niet wordt opgelost, loopt dit cruciale element in de democratie gevaar,» benadrukte Omtzigt. Als tweede ontwikkeling haalde hij de nieuwe Poolse wet aan die een politieke commissie zal instellen om de Russische invloed in Polen te onderzoeken. «Een politieke commissie die onderzoekt, vervolgt en oordeelt over iets dat niet goed gedefinieerd is in de wet en in eerste instantie niet illegaal was, druist in tegen elk principe van de democratie en de rechtsstaat,» zei Omtzigt. Hij voegde daaraan toe dat het toezichtcomité die ochtend hadden ingestemd met het vragen van advies aan de Venetië Commissie over de wet en drong aan op uitstel van het gebruik van de wet tot het advies is ontvangen. «Dat zal ten goede komen aan vrije en eerlijke verkiezingen en uiteindelijk aan het vertrouwen van de Polen in hun eigen instellingen,» sloot Omtzigt af.

Op donderdag 22 juni vond een spoeddebat plaats over de blokkering van de Lachin-corridor door Azerbeidzjan sinds 12 december 2022, voor Armeniërs de enige weg om Armenië en de rest van de wereld te bereiken. Tijdens het debat bracht Caspar van den Berg in dat vrije en veilige toegang tot de Lachin-corridor van vitaal belang is voor de bevolking van Nagorno-Karabach en dat de huidige blokkade een potentieel gevaar vormt voor escalatie van het conflict in de toekomst. «Door onderhandelingen moet naar een oplossing voor dit conflict worden gevonden. Alle inspanningen moeten gericht zijn op de-escalatie en – op termijn – het terugbrengen van vrede, stabiliteit en vertrouwen tussen de volkeren van Armenië en Azerbeidzjan,» zei hij. Waar hij aan toevoegde dat beide partijen individueel verantwoordelijk zijn voor hun daden en daarvoor rekenschap moeten afleggen: Azerbeidzjan voor het blokkeren van de corridor en het vasthouden van krijgsgevangenen en Armenië voor het mogelijk maken van het omzeilen van de huidige sancties door Rusland. De resolutie *Ensuring free and safe access through the Lachin Corridor* werd met ruime meerderheid aangenomen.

3. Overige

Maandag 19 juni namen PACE-president Tiny Kox, Margreet de Boer en Bob van Pareren deel aan de Signature Ceremony van het Handvest van Europese politieke partijen voor een niet-racistische en inclusieve samenleving. Op dinsdag 20 juni deed Margreet de Boer in de commissie gelijkheid en non-discriminatie verslag van haar factfinding bezoek aan Brussel in het kader van het verbeteren van de bescherming van mensenrechten en het leven van sekswerkers en slachtoffers van seksuele uitbuiting. De delegatie was op 19 juni aanwezig op de Nederlandse residentie bij de opening van de fototoonstelling *The Resilient Women Walk* door ambassadeur Gonggrijp. Van Pareren was aanwezig bij een side event waar voormalige Oekraïense krijgsgevangenen getuigden van hun Russische gevangenschap. Voor de leden Oomen-Ruijten, De Boer en Van Pareren was deze zitting, in verband met het einde van hun Eerste Kamerlidmaatschap, de laatste. In de politieke commissie werd op 20 juni stil gestaan bij het afscheid van mevrouw Oomen-Ruijten en werd zij

bedankt voor haar jarenlange inzet. Oomen-Ruijten was vanaf 2015 lid van deze commissie en van 2018–2020 voorzitter. En marge van de zomersessie was er een ontmoeting met de Permanent Vertegenwoordiger, Tanja Gonggrijp.

De voorzitter van de delegatie,
Van den Berg

De griffier van de delegatie,
Bakker-de Jong